

Sola Scriptura i dag

Definition, historie og anvendelse i vor tid

af **Jesper Veiby**

Artiklen må frit videreformidles,
blot det sker uforandret.

jesper@veiby.dk

www.jesperveiby.dk

Reformationens "motto" blev de fem såkaldte sola'er, Sola Scriptura, Sola Fide, Sola Gratia, Solus Christus og Soli Deo Gloria.¹ Af disse er Sola Scriptura uden tvivl den mest kendte og populære, og ikke kun de kendte kirker fra reformationens tid,² men langt størstedelen af de kirker, som senere er føjet til det kirkelige landskab, bekender sig til det samme princip, at Bibelen er den eneste autoritative norm for lære og liv.

Er dette en sandhed, som populært sagt har "sejret sig ihjel" og nu anerkendes både til højre og venstre, eller er det en sandhed, som der er kamp om i enhver generation, selvom kampen i dag kan stå på andre fronter end på reformationens tid?

Bibelens selvbillede

Inden jeg berører dette, så lad os sammen rekapitulere, hvad Bibelen siger om sig selv, eller som vi som bibeltro kristne må sige: hvad Gud selv siger om den.

Paulus anvender her i sit andet brev til Timoteus den berømte vending, at Bibelen er "indblæst" af Gud.^{3 4} Vi betragter nok oftest dette som en billedlig måde at sige, at Bibelen er Guds Ord. Altså at det er Gud, som drev de menneskelige forfattere til at skrive det, Gud ønskede skrevet, men uden at deres naturlige og menneskelige egenart blev udslettet. Populært sagt at de bibelske forfattere skrev det, Gud ville have skrevet, hvis han var i deres sted. Vi kan altså læse Bibelen som Guds ord til os, omend iklædt en datidig sprogdragt og referenceramme.

Det spændende er, at Paulus' brug af ordet "indblæst" trækker tråde helt tilbage til skabelsesberetningen. Paulus skaber dermed en kobling til det, der skete, da Gud skabte det første menneske, Adam, og blæste livsånde ind i ham.⁵

Hvis vi skal dvæle lidt ved parallellerne, så former Gud Adam af jorden, dvs. han tager tilgængelig materie og gør noget mere ud af denne. Der er rent

fysisk ikke forskel på atomerne i Adams krop og atomerne i verden omkring, men livet, Gud har givet, gør forskellen. På samme måde gør Gud brug af eksisterende sprog til at skrive Bibelen, herunder udtryk, vendinger, tegn og bogstaver, som i sig selv ikke er forskellige fra tilsvarende i alle andre bøger og skrifter. Men Paulus antyder, at Guds ånde (eller Guds Ånd) gør disse til noget mere, noget levende.⁶

Der står også – stadig i 1.Mos.2,7 – at Gud formede Adam, mennesket. Der er altså ikke kun tale om en indre tilstedeværelse af liv eller livsånde, men også en ydre form og udseende efter Guds vilje. Overført på Bibelen så er der ikke kun tale om, at der er en åndelig dimension ved den bog, som ikke kan genfindes i andre bøger, men også at den er kommet til udtryk, som Guds ville det. At Gud har formet den, og at ord, bogstaver og kompositionen er, som Gud har villet det. Men igen, med brug af de forhåndenværende materialer, ligesom Adam blev formet af det fysiske og var begrænset af, hvad den fysiske verden kan.

Endelig fremgår det forud for skabelsen, at Gud satte mennesket på jorden, for at det skulle herske over skaberværket.⁷ Når Paulus anvender ordet "indblæst" på Skriften, så kobler han jo også op på dette aspekt og antyder, at Skriften har (fået) en autoritativ position i forhold til andre tekster og ytringer. Som kristne betragter vi netop ikke Bibelen som blot og bart sandfærdige beretninger, men som bindende forskrifter for, hvad vi skal tro på, og hvordan vi skal leve vore liv.

Nogle forsvarer Bibelens autoritet med henvisning til det store kildemateriale, som forelægger og som bekræfter, at de bibelske skrifter er overleveret i troværdig form. Dette er utvivlsomt rigtigt, men der er mere til det end som så. Andre bygger Bibelens autoritet på, at den udspringer af den apostolske autoritet og er skrevet af apostlene og disses medarbejdere, hvad angår Ny Testamente,⁸ eller

¹ Oversat fra latin: Skriften alene, troen alene, nåden alene, Kristus alene og Guds ære alene. Pointen med de fem er a) at Skriften alene er vores autoritet i lære og liv og ikke kirkelige autoriteter, b) at vi er frelst af nåde ved tro og ikke via gerninger eller personlige fortrin ind for Gud, c) at Kristus alene er mellemmanden mellem Gud og mennesker og hverken Jomfru Maria eller Kirken, og at d) Gud alene skal æres, og ikke f.eks. helgener, paver mv.

² Primært lutherske og reformerte.

³ "Ethvert skrift er indblæst af Gud og nyttigt til undervisning, til bevis, til vejledning og til opdragelse i retfærdighed, så at det menneske, som hører Gud til, kan blive fuldvokset, udrustet til al god gerning." (2.Tim.2,16)

⁴ Formuleringen kan naturligvis ikke foregribe den udvælgelse og

såkaldte kanonisering af de nytestamentelige skrifter, som efterfølgende fandt sted, og Paulus kan derfor ikke skrive "Skriften" eller "Bibelen", men konteksten henviser til enhver åbenbaret/inspireret tekst fra Gud, og kan derfor analogt og naturligt anvendes på NT.

⁵ Se 1.Mos.2,7

⁶ Hvilket har en fin reference i Hebræerbrevets ord om, at Guds ord er "levende, virkende og skarpere end noget tveægget sværd" (Hebr.4,12)

⁷ Se 1. Mos.1,26-28

⁸ F.eks. var Lukas ikke selv apostel, men koblet op på apostlen Paulus, og Markus anses for at have tilknytning til apostlen Peter.

profeterne og disses ditto, hvad angår Gamle Testamente.⁹ Dette er utvivlsomt også vigtigt, men igen ikke hele pointen.

Vi tror ikke, at Bibelen er troværdig og norm for lære og liv, blot fordi den på et menneskeligt plan er videregivet med omhu og præcision, eller med "korrekturlæsning" af de første øjenvidner til Jesu liv, død og opstandelse. Vi tror, den er unik, fordi vi er overbevist om, at Gud har været med i processen og selv har formet den med sin egen omhu og præcision, og at han har givet den til os som en unik målestok, skabelon eller "blueprint".

Mellem fundamentalisme og liberalteologi

Bibelen er altså dels en på en særlig måde levende tekst, såvel som en troværdig og sand tekst og et fikspunkt, vi kan navigere efter. Det første aspekt angår mere den enkeltes spiritualitet, hvilket jeg ikke vil gå i dybden med her, mens de andre aspekter angår den måde, Bibelen (kan) anvendes imellem os som en fælles præmis og et fælles referencepunkt, hvad angår kirkens liv og lære, såvel som den enkeltes vandring med Gud. Dette vil være den røde tråd i det følgende.

For fortsat at rekapitulere en smule, så er det næppe forkert at sige, at bibeltro kristne altid har befundet sig i et spændingsfelt mellem forskellige tilgange til de bibelske tekster.¹⁰

På den ene side har nogle kristne hævdet, at Bibelen taler sandt i ét og alt, mens andre kristne kun insisterer på, at Bibelen er ufejlbarlig, hvad angår vejen til frelsen. Den første tilgang vil ofte også søge vejledning i Bibelen på mange andre områder end hvad angår frelsen, mens den anden tilgang ikke udelukker andre kilder til viden.¹¹

Begge tilgange kan tages for langt. Når nogle kristne f.eks. insisterer på, at de syv skabelsesdage er syv gange fireogtyve timer, og at det ikke kan fortolkes på anden måde, så er det oplagt for snævert

og ufleksibelt, både når man betragter sprogbruget og Bibelens øvrige anvendelse af ordet "dage". Når andre kristne ikke lægger så meget vægt på, hvorvidt beretningerne om Edens have eller syndfloden er sande, fordi de ikke anser det for et saligheds-spørgsmål, så åbner det omvendt en ladeport for frit at sortere i Bibelens beretninger.

Det er på den anden side rigtigt, når disse kristne siger, at Guds Ord er ikklædt en menneskelig referenceramme og sprogbrug. Omtalen af "bukketrolde"¹² skal ikke her nødvendigvis læses som en lære om, at buketrolde findes, men vel forstås som "hvor buketrolde [ifølge gængs forståelse] springer omkring". Tilsvarende er en betegnelse som "jordens ender"¹³ i en vis forstand faktisk forkert, da der jo ikke er nogen "ende" på en kugles overflade. Sådanne eksempler må netop anses for at være udtrykt i en datidig forståelsesramme og ud fra et datidigt verdensbillede.

Gud har her åbenlyst valgt, at Bibelens forfattere ikke skulle skrive "planetens overflade", fordi dette ikke ville give mening for dem, og heller ikke skrive "over hele jorden", fordi også den vending foregriber senere viden. På samme måde står der intet om atomfysik og kvantemekanik i Bibelen, selvom Gud som Skaber naturligvis må vide alt om den slags.¹⁴

I en sådan snæver betydning kan Bibelen derfor godt rumme "fejl" i spørgsmål, som ikke angår frelse og salighed. Så langt har disse kristne naturligvis ret.

En tredje kristen vil her sige, at der trods alt er mange gode argumenter for, at Bibelen er formet ned til mindste detalje, for dette synspunkt støtter Jesus vel selv, når han siger, at ikke en tøddel af loven skal forgå. Når ikke en tøddel af skriften kan ignoreres, så må det vel indebære, at den er inspireret ned til mindste tøddel – altså ned til den mindste accent på hebraisk.

På den anden side – vil en fjerde kristen rigtigt indvende – så opstår uenigheder for det meste ikke, fordi et ord står, som det står, men fordi der kan

⁹ Det antages f.eks. ofte, at profeten Samuel har samlet og/eller redigeret Mosebøgerne, således at der også her er en formidling via en profet, selv hvad angår nedfældning af muligt mundtlige fortællinger.

¹⁰ Jeg er bevidst om, at der blandt eksemplerne i det følgende er mange nuanceringer, og at ikke alle entydigt vil identificere sig med den ene eller den anden tilgang til teksten, men de skitserede eksempler repræsenterer dog nogle hovedlinjer.

¹¹ Et typisk, men mindre stridspunkt er her, hvor meget vægt vi som kristne kan lægge på akademisk viden, f.eks. indenfor psykologi, sociologi og økonomi eller anvende praktisk visdom og

almen erfaring i forbindelse med f.eks. ægteskab og relationer, eller hvorvidt sådanne kilder anses for let tvivlsomme og man i stedet bør søge at finde bibelske eksempler, som kan understøtte ens synspunkter. Nogle kristne synes lettere end andre kristne at kunne godtage, at der er meget viden, som ikke findes i Bibelen, men som ikke af den grund er forkert eller suspect.

¹² Es.13,21

¹³ F.eks. i Job.28,24 og Sl.65,9

¹⁴ Af samme grund kan vi næppe forvente at finde åbenbaret viden om naturvidenskab i Bibelen.

være tvivl om, hvorvidt en tekst skal læses på en meget bogstavelig måde eller under skyldig hensyntagen til gængs sprogbrug, mulig brug af metaforer såvel som den aktuelle kontekst eller afsenders og modtagers omstændigheder for blot at nævne nogle aspekter. Og det er sandt, at vi ikke skal pakke sådanne uenigheder ind i påstande om, at modparten ikke anerkender Bibelen som Guds Ord.

Der findes her kristne, som lægger meget vægt på at forstå afsenderens forhold, og som synes at mene, at teksten bedst kan forstås i lyset af afsenderens specifikke skikke, omstændigheder og referencerammer.¹⁵ Andre vil argumentere for, at Bibelen lige så ofte viser sig at tage hensyn til modtagerens referencerammer¹⁶ eller er skrevet til en kulturelt blandet skare, hvorfor der ikke er taget afsæt i sådanne forhold. Ligesom man med rette vil kunne hævde, at mange beretninger og befalinger ikke behøver nogen særskilt referenceramme for at blive forstået og efterlevet.¹⁷

Hvad angår den lavpraktiske fortolkning hersker der heller ikke altid enighed. Man kan her finde eksempler på kristne, der forstår løfter og profetier meget snævert og kun gældende den specifikke målgruppe, mens andre anvender dem om troende generelt, såvel som lader den enkelte applicere dem i eget liv.¹⁸

Alt dette er kendte problemstillinger, som de allerfleste har nogenlunde "styr på", og som sjældent volder problemer i det daglige. Man kan naturligvis sagtens finde eksempler på en ubalanceret og ensidig tilgang, men de allerfleste formår jo godt at finde balancen mellem de forskellige tilgange i de konkrete situationer og med de konkrete bibeltekster, som de står med.

Disse dilemmaer eller dette eksegetiske spændingsfelt er kun værd at nævne her for at understrege, at en formel bekendelse til Bibelens ufejlbarlighed eller Sola Scriptura som princip ikke fritager den enkelte fra at forholde sig til sådanne problemstillinger eller fra at være sober og saglig i sin forkyndelse og forståelse.

Som man siger, er evangeliet så enkelt, at alle kan finde vej til frelsen. Men der er langt fra den påstand og til den mere yderligtgående påstand, at enhver kan forkynde Guds Ord ret, fordi man jo bare skal "forkynde det, som det står".

Man kan ikke med en sådan påstand i baghånden undtage sig selv fra at gøre sig "teologiske" overvejelser om konteksten eller om, hvorvidt andre skriftsteder nuancerer, korrigerer eller tilmed modsiger den forståelse, man umiddelbart kom frem til ud fra det ene skriftsted, man blot "læste og forkyndte som det stod".

Princippet bag Sola Scriptura er alene, at Bibelen er sand, ikke at enhver prædikant formår at udlægge den. Her er teologi næppe forskellig fra dansk og matematik. De fleste kan lære at læse og regne, men ikke alle kan finde rundt i alle hjørner af grammatikken eller matematikken, endsige formidle det til andre.

En mægtiggørelse af lægfolket

Jeg vil imidlertid hævde, at Sola Scriptura handler om mere end dette.

Den sammenhæng, hvori dette og andre reformatoriske slagord blev formuleret, var et samfund, hvor forkyndelsen og udlægningen af Guds Ord var blevet monopoliseret af en kirkelig elite. Ikke alene var Guds Ord ofte ikke frit tilgængeligt på den enkeltes modersmål, men alene på latin, men i udlægningen heraf var man også henvist til den lokale præsts forståelse og fortolkning og i sidste ende kirkens officielle ditto.

I en ideel verden, hvor kirker og præster ikke var underlagt Syndefaldets almene vilkår af mangelfuld forståelse og delvis erkendelse, så var der næppe så meget at indvende. I virkelighedens verden, hvor også kirker og præster er ufuldkomne, så repræsenterer Sola Scriptura med et moderne ord en "mægtiggørelse" af lægfolket, altså af den almindelige troende. Pointen har aldrig været, at hvad som helst, der blev forkyndt ud fra Skriften, ville være sandt. Pointen var, at den almindelige troende skulle

¹⁵ F.eks. traditionen for disciple i datidens samfund, som også afspejles i Paulus' forhold til Gamaliel; eller sædemandens eller hyrdens helt konkrete arbejdsforhold i datiden såvel som datidige konflikter ang. skilsmisse.

¹⁶ F.eks. Paulus' prædiken på Areopagos med henvisning til datidens digtere eller Paulus' tekst om den fulde rustning, som nøje afspejler romerske soldaters påklædning, eller for den sags skyld brugen af den romerske tidsregning hos Lukas, som ville være

forståelig for romerske modtagere.

¹⁷ F.eks. simple forbud mod utugt, afgudsdyrkelse mv; den historiske beretning om Jesu opstandelse såvel som Missionsbefalingen.

¹⁸ F.eks. hvorvidt GT's løfter om åndsudgydelse alene er et løfte til Israel, eller også gælder os, og hvorvidt vi kan tage løfter, som er talt til disciplene, til os som personlige løfter.

kunne konfrontere præster og teologer med Bibelens ord, og at begges påstande kunne og skulle valideres og verificeres af samme Guds Ord.

En helt central præmis i Sola Scriptura var derfor, at Bibelen rummer nøglen til sig selv, og at kirke og præsteskab ikke i kraft af deres position var givet en nøgle, hvormed de kunne dekode Bibelens budskab, og som den almindelige troende ikke havde adgang til.

Det er selvfølgelig indlysende, at man skal kunne læse Bibelen, enten på grundsproget eller i en valid oversættelse, og dette er selvsagt i en vis forstand en nøgle, på samme måde som 10-tabellen er en nøgle til at kunne regne. Men udover dette elementære er der ikke nogen nøgle, kodebog eller tilsvarende udefrakommende forudsætninger for at kunne forstå Bibelens budskab i almindelighed og evangeliet i særdeleshed. Bibelen kommer altså ikke til os i en kryptisk, endsige krypteret form. Bibelens tekst ligger tværtimod åben for os, og åben for gængs sprogforståelse, simpel logik og sund fornuft.

Dét er Sola Scriptura i en nøddeskal.

Vor tids udfordringer

Var dette så ikke, hvad reformatorerne fik etableret, og er vi nu ikke ude over den problemstilling?

Der er jo siden reformationen opstået et væld af kirker, og i kraft af religionsfriheden i vor del af verden så har enhver lov til at udfordre det etablerede med sin egen forståelse af sandheden. Måske er det ikke helt det, som reformatorerne drømte om, men vi har trods alt ikke rigtigt nogen religiøse monopoler længere, og vel heller ikke nogen, som hævder at have en særlig nøgle til at forstå Skriften?

Det sidste kan faktisk diskuteres, og her er tankegangen bag Sola Scriptura lige så relevant i dag som dengang.

Et første eksempel på noget sådant kunne være den græsk- eller hebraiskkyndige, der i kraft af dette ser sig som en bedre forkkynder. Jeg har mødt kristne, der med egne ord "foretrak en præst, der kunne græsk", underforstået fremfor en frikirkelig lægprædikant, og som derfor i modsætning til denne ville kunne læse Bibelen på grundsproget, og altså direkte ville kunne læse og forstå de overleverede græske (og hebraiske) tekster. Dette kunne til nød give mening i et pionerarbejde blandt et unæet folkeslag, hvor man kun havde adgang til en interimistisk

bibeloersættelse, men i dag er situationen en anden. Alle større bibeloersættelser, vi har adgang til, er blevet oversat med bistand fra ikke blot græsk- og hebraiskkyndige, men oftest af doktorer eller professorer indenfor fagene. Det er svært at se, hvordan en bestået eksamen i græsk eller hebraisk skulle give en præst autoritet til at godkende eller korrigere den ekspertviden, som ligger bag vore bibeloersættelser. Endnu sværere er det at se, hvordan en ordbog i nytestamentelig græsk skulle kunne give en anden prædikant tilstrækkelige forudsætninger for at udpege den rigtige af flere mulige oversættelser.

I praksis vil den almene bibellæser, som anvender sin oversatte bibel på dansk, derfor have større ekspertviden i ryggen end præsten og prædikanten, der støtter sig til et kursus eller fag i græsk eller hebraisk. Der er naturligvis ikke noget forkert i at kunne græsk og hebraisk, ligesom det ikke er forkert at krydre en prædiken med en lejlighedsvis henvisning til grundteksten, men det er bestemt forkert at hævde, man er bedre til at forstå Bibelen af den grund, og at man af den grund besidder en nøgle, som ens medtroende ikke besidder.

Et andet eksempel kunne være den, som hævder, at viden om jødisk kultur er en forudsætning for at forstå Bibelens tekster, og at kendskab til f.eks. jødiske bryllupsritualer er en forudsætning for at forstå et profetisk indhold i lignelsen om brudejomfruerne, eller at kendskab til f.eks. rabbinske traditioner er en forudsætning for at forstå Bibelens ord om evangeliet og gudsriget. Et alternativt eksempel kunne være, hvis botanikerens viden om figentræer eller biologens viden om fårs gøren og laden tillægges betydning, når lignelser om sådanne skal forstås.

En smule baggrundsviden kan selvfølgelig være med til at berige og levendegøre en beretning, men hvis en sådan baggrundsviden gøres til en forudsætning for at forstå teksten, så er det et problem. Altså hvis denne baggrundsviden får teksten til at sige andet og mere end den ville kunne for den, som blot var udrustet med sin bibel.

Kernen i Jesu beskrivelse af sig selv som den gode hyrde¹⁹ går jo klart og tydeligt igennem uden nogen baggrundsviden om fårehold på Jesu tid. Og hvis nogen ud fra deres særlige viden mener at kunne læse andet og mere ind i lignelsen, så udlægger de ikke længere teksten, men "indlægger" noget i den fra en udefrakommende "autoritet".

¹⁹ Johs.10,11-

Problemet er, at der her pludselig dukker en nøgle op, som ligger udenfor de tekster, Gud har indblæst og givet. A vil kunne hævde dette og hint, og B vil ikke længere kunne tilbagevise dette med Skriften i hånden, for A vil altid kunne hævde, at B's bibelhenvisninger skal forstås helt modsat, når de blot forstås ud fra den nøgle eller viden, som A er i besiddelse af.

Et tredje og sidste eksempel kunne være forkyn-deren, der henter sin forståelse af givne tekster i det, Gud har talt til ham om eller "givet ham lys over". Her tænker jeg ikke på de mere bombastiske påstande, som man vil kunne finde hos diverse sektledere,²⁰ men mere den ukritiske eksegese, hvor man ikke lader skrift tolke skrift, som reformatorerne ellers lagde vægt på, men hvor man i stedet lader "åbenbaring tolke skrift", hvis man kan sige det sådan. Problemet er det samme som før. Der opstår en kilde eller en nøgle til forståelsen, som andre ikke kan efterprøve og heller ikke har adgang til. B kan ikke efterprøve eller modsige A's påstande om det ene eller det andet, for A vil blot gøre gældende, at Gud har vist ham, at en given tekst handler om Israel, kirken, endetiden eller hvad der nu optager A.

Det er svært at illustrere en sund eksegese med eksempler fra Bibelen, fordi den jo netop er en inspireret tekst, men hvis vi trods alt hævdede, at Paulus "fik lys over", at Abrahams afkom stod i ental²¹ og derfor henviste til Kristus, eller at løfterne til Abraham jo var gået forud for og derfor ikke kunne tilsidesættes af moseloven,²² så var det dog et lys over noget, som allerede var i teksten, og som andre kunne efterprøve.²³ Pointen er ikke den enkeltes såkaldte illumination af teksten,²⁴ men hvor denne påståede illumination trækker på kilder udenfor teksten og går videre end teksten.

Berigelse fremfor korrektion

Sola Scriptura som princip og rettesnor er måske ikke grundlæggende truet i vor tid og i vore sammenhænge. Men det er i det mindste lejlighedsvist udfordret af sådanne ekstra-bibelske autoriteter eller nøgler til at forstå Skriften.

Ting, som i nogle tilfælde ville kunne være en berigelse af teksten, kan ende med at bedrage læseren, fordi man træder udenfor Skriftens faste fundament og i værste fald risikerer at træde ud i kviksand. Heldigvis går det ikke altid så galt, men et lille alvorsord er på plads, for Sola Scriptura udfordres jo ikke kun af harmløse misforståelser, men også af lejlighedsvis vildfarelser.

Afviser jeg dermed enhver berigelse af teksten? Kan baggrundsviden virkelig ikke give en fyldigere forståelse af Bibelens tekster? Lad mig illustrere min pointe. Vi kan for eksemplets skyld ligne Bibelen med et sort/hvidt billede. Vi kan skitsere det, og vi kan farvelægge det, men vi kan og må ikke ændre det. Enhver forkyndelse af evangeliet kan her lignedes med en håndtegnet skitse. Den mangler detaljerne. Skitsen er ikke perfekt, og vi forventer ikke andet. Men den må dog forestille det samme! Hvis ikke skitsen forestiller det samme som billedet – som en skitse af Mona Lisa jo forestiller Mona Lisa – så har vi ikke gjort det godt nok. Ja, så har vi slet ikke forkyndt evangeliet. På samme måde vil billedet måske kunne blive beriget, hvis det blev tilføjet lidt kulør og nogle farver. Viden om datidens kultur, skikke, samfundsforhold og tilsvarende, som vi før har været inde på, kan på samme måde tilføre "farver" til Bibelens ord. Måske fremtræder billedet mere levende og gør et større indtryk på beskueren. Helt fint. Men det må jo forestille det samme! Mona Lisa i sort/hvid og Mona Lisa i farver forestiller jo samme person, og farverne tilføjer ikke nye elementer til billedet.

Problemet er derimod, hvis man undervejs tilføjer noget. Altså hvis "berigelsen" fører til, at man hævder en (anderledes) betydning af teksten, som man ikke ville kunne vide eller ville kunne hævde uden adgang til en udefrakommende nøgle eller viden. Så har man ikke gjort det godt nok. Så har man forladt det princip, som reformationen byggede på – nemlig Sola Scriptura, Skriften alene.

²⁰ Hertil må regnes adventisternes Ellen White, der formastede sig til at kalde sine egne skrifter "det lille lys", der oplyste "det store lys" i form af Bibelen.

²¹ Gal.3,16

²² Gal.3,17

²³ Det bibelske i den tilgang understøttes af beretningen fra Berøa, hvor jøderne her granskede skrifterne for at få evangeliet

bekræftet. (Apg.17,11)

²⁴ I betydningen "lys over" teksten. Måske lidt i utakt med vores daglige brug af ordene, så bruger teologer begrebet "inspiration" til at beskrive processen, hvorved Gud indblæser skriften, og begrebet "illumination" til at beskrive processen, hvorved skriften levendegøres for læseren.